

Iskate vam denar
prijaviti v prostori.
Iskate vam denar
prijaviti v prostori.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravnica
prostor:
2687 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2687 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII.

Čena lista
je \$4.00

Printed on second-class matter January 26, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 22. junija (June 22), 1929.

Subscription \$4.00
Yearly

STEV.—NUMBER 146

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Pohod pleteninarskih delavcev v Hackettstownu

Provokacija od strani tovarnarja. — Le treznost pohodnikov je preprečila izgrede.

Hackettstown, N. J. — Pet in sedemdeset avtov, v katerih je sedelo tri sto organiziranih pleteninarskih delavcev iz sedem okolicaških mest, je privzelo v redni povorki v mesto in zavilo na glavno cesto. S sabo so imeli štandarte z napisi. Demonstrirali so, da pokažejo moč pleteninarskih delavcev, ki izdelujejo nogavice.

Oblasti v Hackettstownu so prepovedale vse shode in piketiranje stavkarjev v mestu. Aretirale so in obsodile na denarno globo Carl Holdermanna, uniškega organizatorja, ker se je pokazal na mestnih ulicah. Te oblasti so pooblastile razne kompanijske uradnike in delničarje prizadete tvrdke kot privatne policije. Med njimi tudi Otto Shuberta, predsednika kompanije. Aretirane stavkarje je pa obtoževal mestni odvetnik Cood, delničar kompanije.

Ko je mirna demonstracija dospela v mesto, se je Shubert silno razsrdil nad štandarte, ki ga je spominjala na njegovo zgodovino. V družbi stavkoka George Baina, ki mu ga je preiskrbel Railway Audit biro, se je zagnal proti avtu in zahteval, da voznik avta zbrle ne ljube besede. Drugi organizirani delavci so zaklicali vozniku, naj ne pristane na Shubertovo zahtevo. Privatni pobojnik je v tem trenutku sirovo zagrabil nekega organiziranega delavca, ki je stopil na stopnico avta in ga potegnil doli.

Pršli so policaji, stavkokaži in ljudstvo iz mesta. Neki izredni policaj se je zelo sirovo obnašal napram dvema delavkama. Shubert je potegnil veliko avtomatično pištolo. Nekdo izmed okrog stojišč mu jo je izbil iz roke. Neki drugi uniški delavec je potegnil Baina revolver z napetim petelinom iz roke in ga izročil nekemu policaju. Obem je zahteval mestni odvetnik Cood je aretirala. Policija je samo odvedla Baina s posledice.

Policaji so nato aretirali vse voznike uniških avtov, ki so jih dosegli. Policaji pa niso aretirali nobenega stavkoka in nobene osebe, ki se je obnašala nespozdno. Mestni odvetnik je pa ob tem času igral golf zunaj mesta. In tako so morali aretiranci čakati nanj, preden so bili zaslišani na sodišču. V tem času so se pa pred sodnijsko palačo zbrali organizirani delavci in peli delavske himne in pesmi.

Na sodišču se je stvar odigrala kot v komični operi. Delničar in mestni odvetnik Cood je aretirance obtožil nekega pregreška. Kakšnega? Tega pa sodnik ni hotel povedati obtožencem, ampak rekel je sedem aretirancem, naj se po enem tednu zopet vrnejo na sodišče, drugi so bili odslavljeni.

Tej demonstraciji mogoče sledi mir. Takoj po obravnavi se je vršila konferenca. Navzoči so bili zastopniki obeh strank in župan je predsedoval. Prva konferenca ni prinesla odločilnega uspeha in bila je odložena za nekaj dni. Delavci so se izrekli, da so pri volji izročiti svojo zadevo razsodišču, kompanija se ni podala izjave.

Zračni hobo se vrača domov. Cherbourg, Francija, 21. jun. — Arthur Schreiber, ki je prvi ukradel vožnjo na letalu iz Amerike v Evropo, je bil večer poslan domov na "Leviathanu" v tretjem razredu. Ameriški poslanik v Parizu mu je ukazal, naj se hitro pobere domov, ker nima potnega lista, da bi ostal dalj časa v tujini. Schreiber je pred odhodom dejal, da se kmalu vrne v Francijo v svojem lastnem aeroplanu.

Socialisti zahtevajo pooblaščenje transporta

Norman Thomas je socialistični županski kandidat v New Yorku.

New York, N. Y. — Norman Thomas je županski kandidat socialistične stranke proti Jimu Walkerju, borcu proti mlinom na sapo. Socialistična stranka je obdržala konferenco zaupnikov v New Yorku. Na konferenci je bilo 150 zastopnikov. Izdelana je bila platforma za mestne volitve in vanjo je vključeno pooblaščenje transportne sistema. To vprašanje je pred newyorško javnostjo že dvajset let. Tammanitski dvorec je objubil še pred dvajset leti pooblaščenje transportnega sistema, ker se je zbal naraščanja socialističnih glasov. Upal je, ako sprejme to socialistično zahtevo, da mu bo igrača prevariti delavno ljudstvo.

V teku dvajset let se je pokazalo, da je bila to obljuba Tammanitskega dvorca, ki jo je podal v strahu, pa nič drugega. Danes je pooblaščenje transportnih sredstev v mestu še ravnotako daleč od uresničenja, kot je bilo pred dvajset leti in ostane tudi v bodočnosti, dokler bo ljudstvo verjelo obljubam tammanistov.

Na konferenci se je razpravljalo tudi o zvezah in stikih, ki jih ima policijski departament s človeškimi nižinami, o odpravi stanovanjskih kasaren, programu za ljudsko izobrazbo in poduk in še o mnogih drugih za delavno ljudstvo važnih stvareh.

Fond milijonov dolarjev za kontrolo porodov

Isti multimilijonar zapustil \$100,000 cerkvi.

Cleveland, O. — Iznajditelj in multimilijonar Charles F. Brush je v svoji oporoki določil, da se milijoni dolarjev njegovega premoženja nalože v poseben sklad, ki se naj rabi za razširjanje informacij glede porodne kontrole. Natančna vsota še ni znana, vsekakor pa znaša več milijonov dolarjev. Poleg tega je Brush zapustil \$100,000 neki cerkvi, palači v Clevelandu svoji hčeri in zbirko umetnin clevelandskemu umetnostnemu muzeju.

Professor priznan umor študentke.

Columbus, O. — Dr. James H. Snook, bivši profesor veterinarske medicine na obijaki državni univerzi, je 20. t. m. priznan, da je pred enim tednom brutalno ubil Theora K. Hix, 25-letno medicinko. Professor je izpovedal, da je imel tri leta intimno razmerje z dijakinjo, ali končno mu je začela prestopati, ker je bila preveč udana uživanju narkotičnih strupov in grozila mu je, da ubije njegovo ženo. Da "obvaruje čast svoje družine", je dr. Snook sklenil umoriti svojo ljubico. Zadnji teden jo je odpeljal v avtu iz mesta in v samotni je parkiral udaril s revolverjem po glavi in potem ji je prerezal vratne žile z žepnim nožem. Nato jo je pustil na mestu. Profesor ima ženo in dva mala otoka.

450 rudarjev pobegnilo iz jame.

Biabec, Ariz. — Plin, ki se je vnel podzemnega ognja, je nabil v rudniku Sacramento, je v četrtki postal tako nevaren, da so vsi rudarji — 450 po številu — zbežali na površje. Rudnik bodo dobro prezračili, predno se rudarji vrnejo na delo.

Poletje je tukaj.

Včeraj je nastopilo poletje v koledarju. Bil je najdaljši dan z najkrajšo nočjo v letu. Sonce je doseglo najvišjo točko na severni strani ekvatorja in odslej bo padal nazaj proti ekvatorju.

STAVKA V WARE SHOALS SU KONČANA

Pogoji so ostali tajni.

Greenville, S. C. — Državni pogajalec H. E. Thompson poroča, da je stavka dva tisoč tekstilnih delavcev v Ware Shoalsu končana. Pogoji, pod katerimi so se stavkarji vrnili na delo, so ostali tajni. Sliši se, da so delavci zagrozili, da odpeljejo delegacijo k guvernerju Richardsu, da mu predloži njih pritožbo. Guverner Juane Karoline jim je pa odgovoril, da bi bila taka deputacija velika nesreča.

Bistri opazovalci položaja menijo, da se tekstilni delavci na jugu ne bodo pomirili, dokler tovarnarji ne opuste svojih modernih priganjaških metod, ne ravnanje z delavci kot z ljudmi in ne hajo utrgovati zaslužka. Nekaj med delavce je prišel po krivdi podjetnikov. Njih neizmerna lakomnost po vedno večjem dobičku je povzročila, da se je med delavce naselil nemir in so postali nepokojni. Nekateri izmed podjetnikov, kar je seveda malo, se ne strinjajo z modernimi priganjaškimi metodami in s vane svoje tovaršice, da naj ne napačijo preveč strune na loku, ker struna rada počl, ako je preveč napeta.

S praznimi obljubami se delavci lahko pomirijo le za kratek čas, ko pa spoznajo, da so bili prevarani in goljufani z obljubami, se nepokoje med njimi pojavi še z večjo silo. Zaslužek na jugu je zelo pihal v tekstilnih tovarnah. Delavci časa je neizmerno dolg, za delavce ni skoraj nobenega varstva in ravno tako je za otroci. Ako se take razmere nadaljujejo, se lahko zgodi, da plamen nepokoja objame vse tekstilne delavce na jugu, kar povzroči tudi podjetnikom veliko škodo.

V tekstilni tovarni v Lidiji blizu Spartansburga se je vrnilo na delo šest sto delavcev, ki so stavkali malo časa. Tudi ta pojav pokaže, kako je napet položaj na jugu. Južni tovarnarji bi se lahko marsikaj naučili iz zgodovine delavskih bojev, a zdi se, da nimajo volje za učenje.

Bivši policaj aretiran radi kršitve prohibicije.

Chicago. — Grover Heidelberg, bivši policaj, je bil v četrtki aretiran v salunu na 6344 N. Claremont ave., kjer so prohibicijci našli veliko zalogo prepovedane piščice. Dognalo se je, da je Heidelberg lastnik saluna. Ko je bil aretiran, je skušal pobegniti skozi stranska vrata, a se mu ni posrečilo. Edwin K. Walker, zvezni komisar, je določil zanj kaveljo v vsoti \$5,000.

Toča v Nebraska potokla prašice.

Oxford, Neb. — Toča, ki je bila tako debela, da je čredi prašicev zdrobila hrbte, je popolnoma opustošila pet milj širok in 20 milj dolg kos sveta v tujakšnji okolici v četrtki popoldne. Nekateri komadi toče so merili 14 palcev naokoli.

Elektrika ubila delavca.

Kewanee, Ill., 21. jun. — Robert Sample, 22 letni električar, je bil večer ubit, ko je prišel v stik z živo električno žico pri delu v elektrarni Illinois Power Co.

Farmarji zahtevajo zvišanje carine.

Washington, D. C. — Farmarji so nezadovoljni s predlogi, ki je bila sprejeta v nižji zbornici za zvišanje carine na razne produkte. Več velikih farmarskih organizacij je sedaj pričelo pritiskati na senatni odtok za agrikulturo, da nekaj ukrene da se zviša protektivna carina na nekatere farmarske produkte.

Papež morda ugodi revolucionarjem v Mehiki

Veliko veselje jim naredi, če zavzame pakt.

Mexico City, 21. jun. — Papež v Rimu še vedno molči glede pravne pogodbe v Mehiki. Nobenega odgovora ni — in mehiški klerikaleci so že v strahu, da "sveti oče" zavzame pakt med predsednikom Gilom in škofi.

Na drugi strani bi bili voditelji mehiške revolucionarne stranke zelo veseli, če papež res odkloni kompromis. Voditelji smatrajo, da je kompromisni pakt veliko ponižanje za ves napredni element v Mehiki. Eden voditeljev pravi:

"Rimska cerkev bo po tej svoji zmagi ojačila svoje stališče v vseh latinsko-ameriških deželah, ki so napeto opazovale preizkušnjo v Mehiki in katere bodo sledile našemu zgledu, ako se Mehika za vaele otrese duhovniškega jarma. Začetek je najtežji, toda naj zraste samo ena generacija brez cerkve in hierarhije je odavnilo za vaele. Pomislite, kako se počutimo vsi mehičanci, ki svobodno mišlimo! Suverena vlada suverene ljudstva podpisuje pogodbo s lastnimi rojaki in o tej pogodbi zdaj odločuje tuji diktator daleč tam v Italiji!"

Požarna bramba v zraku!

Pride kmalu v New Yorku.

New York. — Prihodnja nova reč na programu je ognjeasna brigadna v zraku! Bodoče gasilne postaje bodo na strehah nebesnih visokih in gašenju požarov ne bo več od zgoraj navzgor, pač pa od zgoraj navzdol.

Porok za to ni nihče drugi kakor John Kenlon, načelnik požarne brambe v New Yorku. Dejal je, da stvar je že v načrtu in izvede se v bližnji bodočnosti. Ko so ga vprašali, kako bo brigadna v aeroplanu spojena s hidranti na tleh, je Kenlon odgovoril, da zračni gasilni aparat ne bo rabil vode, temveč kemikalije, katere bo "streljal" skozi okna gorečega poslopja s stisnjenim zrakom. So, that's that.

Družinska tragedija.

Kenosha, Wis., 21. jun. — V skrbeh, da ne bo njegova žena nikdar odzdravela od bolezni, je večer William R. Grote iz Chicaga ustrelil svojo ženo Emmo in si potem še sebi pognal kroglo v glavo. Avtoritete v tem mestu so mnenja, da je bila tragedija posledica samomorilnega pakta, ki sta ga sklenila zakonca. — Te menje potrjuje tudi list, ki je bil najden v močevem žepu, kjer je rečeno, da ne marata živeti več, ker jim bodočnost ne obeta nič dobrega. List je bil naslovljen na brata, ki živi v Chicagu.

Dobil \$75 odškodnine, ker je našel žebel v kruhu.

Minneapolis, Minn. — Einar Kolstad je te dni na sodnji iztožil \$75 odškodnine od lastnika pekarije, pri katerem je kupil struco kruha. V kruhu je bil žebel, ki je Kolstadu zdrobil zob, ko je ugriznil vanj.

Strelna ubila šest oseb.

New York. — V teku zadnjih dni, ko je silna vročina kuhala prebivalstvo New Yorka kakor že ne dolgo let, so razsajale hude nevihte drugod po vzhodu. V Pennsylvaniji je strelna ubila v enem dnevu, 19. junija, štiri osebe in v New Jerseyju dve.

Neurje usmrtilo 11 oseb v Jugoslaviji.

Beograd, 21. jun. — Silne nevihte, ki so večer divjale na Hrvaškem in v srbskem delu Makedonije, so usmrtila enajst oseb in mnogo je bilo ranjenih.

VOLILNA ZMAGA IN FORMIRANJE DANSKE VLADE

Socialistični glasovi so se pomnožili za sto tisoč.

Curih, Svica. — Se v oni deželi ostane letošnje leto pomnik v politični zgodovini. Ta dežela je mala Danska. To je najbrž vzrok, da niso veliki dnevniki toliko na obširno razpravljali o volilnih izidih kot o zadnji volilni bitki v Veliki Britaniji, iz katere je delavstvo izšlo zmagovito.

Najprvo so socialisti na Danskem dosegli velik uspeh pri občinskih volitvah v mesecu marcu, drugič pa pri volitvah v parlament dne 24. aprila.

Reakcijska vlada, ki je v letu 1928 nasledila v mesecu decembru socialdemokratsko vlado, se je v dveh letih svojega obstanka poslužila svoje majhne večine brezobzirno. Socialna legalizacija s posebnim ozirom na brezposelnost je bila pohabljen. Bogatim slojem so bili darovani milijoni znižanjem davkov. Dan, preden je padla vlada, je bila sprejeta izredna postava proti strokovnim delavskim organizacijam. Pripravljala se je tudi nova socialna postava, da še bolj udari brezposelnost delavce.

Ampak ljudstvo je nazadnje kaznovalo. Prišlo so občinske volitve in kot edina zmagovalka iz tega volilnega boja je izšla danska socialna demokracija. Za nazadnje je bilo to veliko razočaranje. Mislili so, da ima delavno ljudstvo še vedno mreno na svojih očeh in same kosti mesto možganov v glavi. Danska reakcija je torej prejela obvestilo. Teden po končanih volitvah je danska reakcijska vlada padla.

Padeč je povzročil spor med vladno (pravilno agrarno) in konservativno stranko zaradi vojaških kreditov. Vlada ni bila pri volji dovoliti toliko, kot so zahtevali konservativci. Socialisti so takoj izrabili ta položaj in vsi proračun je bil odklonjen. Posledica je bila izprememba političnega režima na Danskem.

Prišlo so nove volitve. In zmagovalci so bili zopet socialisti. Socialna demokracija je pridobila sto tisoč glasov. To pomeni, da so se njeni glasovi pomnožili za dvajset odstotkov, pridobitih je bilo osem sedežev, v celoti je pa stranka prejela 600,000 glasov, ali 41.8% od vseh oddanih glasov. Postala je največja stranka, kajti vladna stranka je prejela le 400,000 glasov.

Sedeži so tako razdeljeni: Socialni demokratje 61, radikali (buržoazna levica) 77 (43 agrarcev in 24 konservativcev, 3 zastopniki stranke za obdavljenje zemlje in eden zastopnik nemške manjšine).

Sodba volilcev je jasna. Za obe demokratični stranki je bilo oddanih 100,000 glasov večine. Nova vlada je sestavljena iz devet socialistov in treh radikalcev. Socialist Th. Stauning je ministrski predsednik.

Na programu je rekonstrukcija socialne zakonodaje, preklic zakona proti delavskim strokovnim organizacijam, akcija za odpravo in omiljenje brezposelnosti, ratificiranje konvencij mednarodnega delavskega urada in lige narodov in moderniziranje postav, ki se nanašajo na banke in delniške družbe, kontrola monopolov, agrarna reforma, šolska reforma in sprejem zakona za razoboroževanje, ki ga je nižja zbornica sprejela že leta 1926.

Parlament se skliče k zborovanju v mesecu oktobru.

Konvencija Hrvatske Bratske Zajednice

Revizija pravil še vedno na dnevnem redu. Bivši stavkokaži in kompanijski policaji se ne sprejmejo v Zajednico.

St. Louis, Mo. — (Izvirno poročilo Prosveti.) — Sestnajsta seja v sredo 19. junija predpoldne. Zapisnik 14. seja sprejet v celoti.

Nadaljuje se s čitanjem pravil. Točka glede bolniškega odbora se sprejme z malim popravkom.

Predlog, da društvo ne sme suspendirati nobenega člana, če se ne udeležijo izredne seje, je soglasno sprejet. Lahko pa društvo suspendira člana, če ne brani plačati izredni assessment, ki ga društvo naloži v katerekoli svrhe.

Točka glede potnih listov ostane pri starem z dodatkom, da član, ki odpotuje v inozemstvo in se vrne po treh mesecih, se mora dati ponovno preiskat po zdravniku, če hoče biti nadalje zavarovan za bolniško podporo in odškodnino.

Točke glede odstopnih listov in prijave smrti ter pokopa članov ostanejo pri starem.

S tem je bila seja izčrpana in zaključena opoldne.

Sedemnajsta seja 19. junija popoldne. Zapisnik 15. seja sprejet s popravki.

Citanje pravil se nadaljuje. Živahna razprava je nastala glede ženskih odtokov ali društev. Odbor za pravila priporoča staro točko, da je ženska lahko članica moškega društva in obratno moški ženskega. Predložen je amendment, da ženske lahko grede kamor hočejo, toda moški ne smejo iti v žensko društvo, ki je propadel. Za amendment je glasovalo 62 in proti 124.

Glavni odvetnik Lucas daje pojasnila od časa do časa na razna vprašanja delegatov glede te ali one točke. Dr. Božić, vrhovni zdravnik, tudi pojasnjuje od svoje strani.

Točka, ki se glasi, da komur se dokaže, da ne spoštuje zakonov Združenih držav ali če je bil obsojen radi velikega zločina, se ne sprejme v HBZ, je bila sprejeta s 115 proti 87 glasovom.

Nova točka, ki se glasi, da prosilci, ki so kdaj za časa stavke delali kot štrajkolomci ali kompanijski stražniki ali deputirani, se ne sprejmejo v HBZ, je bila sprejeta soglasno.

Druga nova točka, ki določa, da prosilec, ki je že zavarovan pri kateri drugi organizaciji za dva, tri ali štiri dolarje dnevne bolniške podpore, se ne more zavarovati pri HBZ za več kot en dolar dnevne podpore, je bila tudi sprejeta.

Soglasno sprejeto, da nova pravila stopijo v veljavo 1. novembra 1929.

Razvila se je ostra debata glede prisega, kakšna naj bo forma priseganja. Predlagano je bilo, da se besede "tako mi Bog pomagaj" zamenjajo z besedami "zadajem moji pošteni rjček" predlog pa je propadel. Zanj je bilo 94 glasov, proti pa 116. Ostala je stara formula prisige.

S tem je bila sedemnajsta seja končana. Jutri se vrši razprava o sirotišču ali Otroškem domu Zajednice.

Jacob Stančić, poročevalec.

Mlad fant utonil.

Wheaton, Ill. — Edward Taylor, star 23 let, je v četrtki utonil v Du Page reki, ko ga je pri plavanju v mrzli vodi prijel krč. Policija, ki je bila obveščena o nesreči, je potegnila njegovo truplo iz vode po večurnem iskanju.

Seipel se je vrnil v Šolo.

Dunaj, 21. jun. — Ignac Seipel, bivši avstrijski premijer, je se vrnil v svojo staro službo profesorja moralne teologije na dunajski univerzi.

Naročnina: Zedinjena država (lavan Chicago) \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$2.75 na pol leta, in se izmenjuje \$9.00.

Naslov na vas, kar želiš v "PROSVETA"

"PROSVETA"

2557-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepu, n. pr. (May 31-1929) poleg valdga imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KONCEM TEDNA.

Ko so solčni žarki pekli in žgali in pošiljali vročino v newyorške soteske, ki jim pravimo ulice, da so ljudje umirali vročino, ni bilo opaziti v New Yorku pomanjkanja delavcev. Premožnejši sloji so bežali na morsk obal, da jih ohladi morske sape, ali pa ven na deželo, v hribe pod senčnato drevje. Delavci so ostali v mestu. Garali in delali so, da njih gospodarji s svojimi družinami počivajo v hladu, ko ljudje v New Yorku cepajo zaradi vročine. Je pač narobe svet!

Ljudje, ki trdno verjamejo in so "prepričani," da je vedno tako bilo na svetu in da vedno tako tudi ostane, so skimali, ko je delavstvo pričelo agitirati za vpokojenje starih in za delo onemoglih delavcev. Rekli in mislili so: "To so primumknjeni ljudje, ki priporočajo take reči. Hranijo naj v mladih letih, pa bodo imeli dosti na stara leta."

Letos so štiri države sprejele postavbo za vpokojenje starih in onemoglih delavcev. Vseh držav je zdaj deset, ki so sprejele neke vrste penzijski zakon. To pokazuje, da zmaga misel za oskrbo starih in onemoglih v civilizirani človeški družbi.

Se za večje norce so ti ljudje, katerim je vsaka nova in napredna misel skrajno zoperna, obsojali socialiste, ko so sredi minolega stoletja pričeli oznanjati svoje nauke. Eni so želeli, da se polove in zapro v blaznicah, drugi, da se zapro v ječah, da njih misli ostanejo med štirimi nemimi stenami. Tretji so pa rekli: "Zakaj jih hraniti in oblačiti v norišnicah in ječah. Njih misli lahko uidejo prek zidovja in okužijo ostali svet. Na "gavage" s njimi in svet bo imel mir pred njimi." In polzkusili so vse, da zatro novo puntarsko misel. Oddajali so jih v blaznice, zapirali so jih v ječe, pa tudi obečali. Na Japonskem je imel rabelj nekega dne opraviti od zjutraj od šestih pa do poldneva, da je obesil socialiste, ki so mu jih izročili, da izvrši po zakonu, kar mu je naročeno.

In danes socialistična misel zmaga. Pred njo se tresejo kronani in nekronani vladarji. Strah je vseh, ki prehranjujejo udobno sebe in svoje s sadovi dela drugih in ne da bi opravljali koristnega telesnega ali duševnega dela za obstanek človeške družbe. Prva zarja socialistične zmage je tukaj. Naznanjajo jo razna znamenja po širnem svetu. Dani se na vzhodu v Rusiji, na Kitajskem in Japonskem in očitno postaja dan v Veliki Britaniji in svetloba tega dneva se širi po vsem svetu in blagodejno vpliva na tlačene in zatirane, kajti naznanja jim, da je človeštvo pričelo reševati svojo najbolj važno nalogo, ki jo je dozdaj najbolj zanemarjalo, zavedajoč se, da pride zanj vesoljni potop, ako jo ne reši pravočasno in pravilno.

Kredit v Pennsylvaniji postaja za jeklarske in premogovniške delavce zopet bolj tesen. Kaj pa je vzrok temu? Departmentne trgovine in druge prihajajo do spoznanja in zapopadenja, da ni dobro dajati preveč na upanje, ako se v industrijskih podjetjih uvaža vedno več strojev za nadomeščanje delavcev, delavci se pa vedno bolj priganjajo k delu.

Senator Steck iz Iowe, podpornik in zagovornik Ameriške legije, je predložil predlogo, ki prisili prosilce za ameriško državljanstvo, če postane postava, priseci nositi orožje za obrambo, ko jih pozovejo Združene države.

Iz Velike Britanije poročajo, da je ameriški poslanik Dawes imel sestanek z britskim ministrskim predsednikom MacDonaldom. Na tem sestanku sta se pogovarjala o razoboroženju vsega sveta. Oba sta podala svoje izjave, iz katerih je razumeti, da je velika pridobitev za človeštvo, ako se omeji in končno odpravi oboroževanje. Izjavi dveh zastopnikov velikih narodov povesta razumljivo, da je treba omejiti in končno odpraviti oboroževanje. Senator Steck pa priporoča oboroževanje za obrambo. Proti komu? Strahovom, ki se mu mogoče prikazuje v sanjah?

PROSVETA

POROČILA GLAVNEGA NADZORNEGA ODBORA

(Nadaljevanje.)

POROČILO GLAVNEGA NADZORNEGA ODBORA

Naša poročila v podrobnosti, tikajoča se računov, dohodkov in izdatkov, poslovanja v posameznih oddelkih, o naročilih, odločitvah in stanju v uradu in skladih, o pregledovanju investicij, preiskavah itd., smo podajali redno sejam glavnega odbora in članstvu potom zapisnika. Tukaj se bomo omejili le na par važnih ugotovitev, zanašajoč se, da ste — ker se zanimate za SNPJ — želite naša poročila in ste vsled tega o našem delu poučeni. Če bi tu napravili iz podanih naših referatov od vaukeganške konvencije dalje eno poročilo, oziroma izrpeke, bi bilo še vzlic temu preobširno za ta slučaj. Obenem so ponavljanja poročil neumestna.

Na kratko navajamo:

1.) Sledili smo vestno poslovanju v vseh enotnih oddelkih, bili prisotni dvakrat letno pri štetju enotnih vrednostnih papirjev (bondov etc.), in v pomoč za sestavljanje računov smo, kot določajo pravila, najemali zanesljivo računsko firmo, ki pregleda naše poslovne knjige dvakrat vsako leto v vseh oddelkih SNPJ.

2.) V slučajih, kjer se nam računske predložitve (billa) niso zdele povsem upravičene, smo vlagali svoje ugovore in jih predložili seji skupnega glavnega odbora, ali pa smo sporčili naš ukrep upravnemu odboru v ravnanje. Prisadetim strankam smo v gotovih slučajih navedli vzroke za naše postopanje.

3.) Vrhili smo vse funkcije, ki jih nadzornemu odboru predpisujejo pravila, vestno po najboljših svojih močeh. Kot nadzorni odbor smo se največ uveljavljali na sejah glavnega odbora, kajti kot separaten odtsek nadzorni odbor ne odločuje, ker se od njega ne zahteva odobritve, predno more kak ukrep take druge instance, recimo, upravnega odbora, postati pravoveljavni. Glavni nadzorni odbor pride glasom sedanjih pravil v sistem našega glavnega odbora odločilno v upoštevanje le v slučajih, kake ponevabe od strani tega ali onega odbornika v enotnih zadevah, provizorična pravila pa mu njegovo moč v praksi še bolj omejujejo. Ta opazka le mimogrede.

4.) Udeleževali smo se redno polletnih sej gl. odbora in istokrat četrtletnih ter sodelovali na njih s svojimi poročili, naveti in predlogi. Odsoten je bil le tu in tam kateri naš član od četrtletne seje, ki navadno traja en dan, in br. Ludvik Medvedšek, ki ni bil prisoten na letni seji ter reviziji januarja 1929. Vzrok: težka telesna poškodba, ki mu jo je zadal truck, ko je čakal na posteljno karo.

5.) Vse preiskave, bilo glede obtožb ali obdolžitve, smo vodili vsi trije člani odbora sporazumno, v namenu, da doženemo resnico ter izpolnimo izhod, ki bi bil za organizacijo najboljši, in v tem prizadevanju smo uspeli v vsakem slučaju.

Toliko na kratko — sveti si — da ste našemu delu ves čas sledili in zato ni potrebno, da bi vam ga slikali v podrobnosti. Stori smo po svojih zmognosti vse, kar pravila od nas zahtevajo, in vse, kar zahteva od nas poštenje in interes SNPJ. Pripravljeni smo vam odgovarjati na vsako vprašanje, ki se tiče dela v našem področju.

Za glavni nadzorni odbor — Frank Zaitz, Ludvik Medvedšek, Albert Hrazat.

POROČILO ZDRUŽITVENEGA ODBORA

Cenjena zbornica:

Kot predsednik združitenega odbora poročam sledeče: Znamo vam je, da je osma redna konvencija sprejela resolucijo glede združevalne konference, ki se glasi: "Sklenjeno, da osma redna konvencija SNPJ da nalog združitenemu odboru pozvati vse slovenske, hrvatske in srbske podporne organizacije v Združenih državah severne Amerike, da pošljejo svoje zastopnike na konferenco, ki naj razpravlja o potih in načinih, kako združiti vse te organizacije v eno skupno in podporno združenje. Sklenjeno, da naj se ta konferenca vrši v glavnem stanu SNPJ. Nadalje sklenjeno, da stroške za sestanke in drugo združevalno delo nosi vsaka organizacija sama zase."

Predlog je bil tudi sprejet, da se pošlje kopija te resolucije vsem glasilom slov. hrv. in srbskih podpornih organizacij.

Združiteni odbor je začel funkcionirati še le v začetku leta 1927, ker prej ni bilo za mliliti na kako združenje, zaradi slabih delavskih razmer ter izrednih naklad, katere je imela naša enota, dokler ni bil preustrojen bolniški sklad, potem splošnega glasovanja.

Meseca maja 1927 me je pozval brat Olip, član tega odbora, da naj se oglašim pri njemu, da se pogovorimo o začetku našega dela, kar sem tudi storil. Dogovorila sva se, da se jaz vdeležim prihodnje seje gl. odbora in da tam poizvem ako so bile kopije zgornj imenovane resolucije razposlane, ali ne. Seje gl. odbora sem se vdeležil in sem izvedel, da resolucije niso bile razposlane, pač pa da jih bodo tiakali kakor hitro jih naročim. Brat Olip in jaz sva se nato zopet sestala, ter sestavila pismo, pozivajoč na konferenco jugoslovanske podporne organizacije za združenje, ter sva vključila še prej omenjeno resolucijo konvencije.

To pismo sem jaz izročil gl. predsedniku s prošnjo, da jih splošno na pisalnem stroju, kar se je tudi zgodilo in sem iste odposlal na vsa glasila v priobčitev. Obenem smo tudi pisali pismo ter isto ponatili in jih razposlali na vse gl. odbore slovenskih, hrvatskih in srbskih podpornih organizacij. Pisma so se glasila tako le:

Chicago, Ill., 9. jan. 1928.

Gl. odbor
(ime in naslov organizacije)
Cenjeni:—

Združiteni odbor S.N.P.J. se obrača do Vas v pogledu združenja. Kot vam je gotovo znano je ideja združitve vseh jugoslovenskih podpornih organizacij v Ameriki v eno veliko in močno podporno združenje odvisna med nami že pred desetimi leti, povojne razmere so to idejo napravile veliko potrebo. V interesu naših podpornih organizacij je torej, da se združijo in se na ta način ohranijo pri življenju in svoji gospodarski moči. Zato je osma redna konvencija S.N.P.J. vzela to dejstvo resno v pretres ter je po daljši razpravi sprejela sledečo resolucijo:

(Sledi resolucija.)

Iz te resolucije je razvidno, da je članstvo naše jednote videlo potrebo združenja, katero je izrazilo po svojih zastopnikih na konvenciji. Združiteni odbor S.N.P.J. se obrača do Vas s prošnjo, da tudi Vaša organizacija vzame to v pretres in sicer na prihodnji seji gl. odbora in da nas obvestite, dali se je Vaša organizacija odločila, da se pridruži združiteni akciji in sicer ob prvi priliki, ter poslati svoje zastopnike na konferenco. Iz različnih virovov priporočamo, da bi se ta konferenca ne odlašala, pač pa da bi se vršila še to leto, in sicer v času, katerega določijo zastopniki prizadetih organizacij.

V nadi, da bo ta komunikacija takoj predložena merodajnim faktorjem Vaše organizacije in da bomo o rezultatu točno obveščeni, za kar naša iskrena zahvala že v naprej, ostajam s pozdravom,

Frank Vidmar,
predsednik združitenega odbora S.N.P.J.
(Daje na 2. strani.)

PROSVETA

GLASLOV IZ NASELNI

Farrelsko pismo.

Farrell, Pa. — Tukaj se bo vršila dne 4. julija velika domača zabava, in sicer v Slovenskem domu. Zato ujudno vabimo vse člane našega Doma, kakor tudi ostalo občinstvo, da nas posetijo v velikem številu. Ob tej priliki bo aviral domači orkester in zabavali se boste lahko kot ste se "v zlatih starih časih — v šendi." Sem pa tja ta ali oni pojama, odkar imamo veliko novo dvorano, da ni več tako lušno kot je bilo v stari dvorani. Seveda to ni res. Sedaj imamo mnogo več zabave kot prej, edini vzrok je v tem, da se ne udeležujete prireditev v tako velikem številu kot ste se prej.

Dne 4. julija bodo vse farrellske gosposdine na štrajku — v kuhinji. Tega dne bodo namreč pripravile skupno kosilo v Domu. Ako pridejo zunanji gostje sem dne 4. julija in če ne bodo dobili naših dobrih mamic doma, naj se nikar ne jeze, kajti one bodo vaeeno pridno delale in pripravljale veliko skupno kosilo — za vse. Tega dne bomo imeli v Farrellu "ta veliko silico." Ako ne verjamete, pa pridite sami pogledat.

V tem okraju so nam zadnje čase zelo stopili na prste suhaški agentje. Enostavno je sedaj prepovedano piti kaj drugega kot vodo. Naš sodnik pošilja v aleggensko pristano delavnico vsakogar za prvi prestop celih šest mesecev, za drugi 12 in za tretji prestopok pa ti brez milosti nalože kar cela tri leta.

Slovenski delavski dom je meseca oktobra lanskega leta sprejel resolucijo, ki je s 1. januarjem tega leta postala pravomočna. To je, da vseh tistih, ki imajo plačati delnice, je dolžnost, da plačajo do 31. decembra t. l., ako nečje zgubiti na njih. To velja za tiste, ki ne bodo plačali do omenjenega datuma, da se vsota pripiše k imovini Slovenskega doma. To naj služi kot uradno obvestilo, da ne bo potem kakšnega prekršanja. Za ta sklep ni kriv odbor, pač pa člani, katerih večina se je izrekla za to postopanje, in odbor mora vršiti sklepe večine članstva.

Delavski položaj v tukajšnji okolici je klavren. Delavce odslavlajo, na njih mesta pa postavljajo moderne stroje. Zato se pa armada brezposelnih veča z vsakim dnem. Vsek dan montirajo kakšen nov stroj, ki odzame delo več delavcem. In produkcija se viša, medtem pa se stroški produkcije nižajo, poleg tega pa znižujejo delavcem plače. Tako bo šlo še nadalje, dokler ne bo ameriško delavstvo pričelo gledati na vso situacijo skozi drugo okence, in mislim, da bodo tudi ti enkrat spregledali.

Sedaj smo v dobi Hooverjeve prosperitete in republikanske administracija misli, da nam bodo kar same pečene šabe v usta skakale. Tako so vpili začasa volite, vse so nam obljubili, mi pa smo se že anejali, da kako bomo jedli paj in ajakrim. No, sedaj pa nam je proketo slabo, pa še slabše se nam obeta. Trg je slab, skladišča polna, ker ljudstvo nima denarja, da bi kupilo potrebščine. Bofim se, da se povrne tisto mršavo leto 1921, katerega upam, da še niste pozabili.

Tukajšnja skrahirana Peoples banka je kar tiho. Včasih da kakšno poročilo, potem je za zopet vse tiho. Sedaj pravijo, da bodo dali nekaj denarja meseca oktobra, drugo pa pozneje. Sedaj so nam pokazali, da kako država skrbi za izpolnjevanje zakonov, posebno onih glede bančnih zavodov. Poslali so bančnega inspektorja, da priideče poslovanje banke. Razume se, da bomo mogli ta vladni posel plačati vlagatelji. Gosposde imajo od vsakega dolarja 10%.

Vse tako zgleda, da bomo mogli trpeti tisti, ki smo svoje težke priranjene cente vložili za deževne dni. Zaslugek bo jako lep, saj je banka imela nad šeststo tisoč prometa. Upravitelj banke se je lepo odpeljal v solnčno Kalifornijo — in tam dobil pozicijo na drugi banki. Skril se mu ni niti las na glavi. Tako nas država protektira!

Frank Kramar.

PROSVETA

OPAZOVANJA

Bratstvo.

Hrvatska Bratska Zajednica je podprla resolucijo SNPJ, sprejeto na zadnji konvenciji, za federacijo jugoslovanskih podpornih organizacij v Ameriki. Zajednica zbora približno tako kot SNPJ. Na konvenciji so "bloki" in razne intrige. In še marsikaj drugega je, kar kaže več ali manj sorodstva z našo jednoto.

Zakaj bi torej odlašali z združitvijo? Ker smo že tako blizu, pa bodimo skupaj!

Domače razoroževanje.

Mister Hoover je pod pritiskom razkačenih svobodnih državljanov vendarle začel razoroževati svete čete prohibicionikov. Odvezl jim je kratke puške, toda pustil jim je pištole in žepu.

Državljanji morajo zdaj priti, da se oficijelnim ubijalcem odvzamejo še pištole. Banditom in krukum vse mogoče vrste, ki trumoma dero v službo svete prohibicije, bi jaz ne zupal niti pipa.

Doma je še dosti dela. Razorožiti je treba velike armade. Ko bodo gotovi s prohibicioniki, naj ne pozabijo na privatne policije, te v službi jeklarskih, premo- govni, tekstilnih in drugih baronov; dalje na Burnsove in pin-

kertonške detektive. Ubijalskih organizacij kar mgoli v svojih bodni deželi Puritaniki.

Sele potem, ko bo doma vse čisto in počesano, naj se gentlemani na čelu naroda lotijo razoroževanja banditov v Mehiki, Nikaragvi, Kitajski in v Italiji.

Kam spada škof Brown?

Episkopalski škof Brown, ki govori na komunističnih shodih, je še vedno škof. Včasih prinese s seboj svojo čipkasto škofovsko srajco (ali je kikkja?), katero navleče nase za odrom in stop na oder kot pravi, "full-fledged škof."

Škof Brown ni delavec, ni proletarec, ker je škof. Kapitalist tudi ni, da si drugega ničesar ne manjka. Kaj je škof Brown? Škofje navadno spada jo v razred buržuazije. Ako je tudi Brown v tej "klasi," v kateri kot spada: v "krupno" ali "sitno" buržuazijo?

Baby talk.

Pisanopoljski filozof vprašuje na koncu dolge klobase: "Is this baby talk?" Yes, most assuredly! Nothing can be more babies.

Zlasti marnica o "teletkih" je čisto otročje blebetanje, ki niti ameha ne zasluzi. Uboga akademika izobrazba!

Aleksander Puškin

Ob 130 letnici rojstva velikega ruskega pesnika-preroka.

Ledeni mrzlega jutra v januarju leta 1827 je ustrelil v dvoboju pustolovski francoski plemenitaš Georges d'Anthes baron Heckerer na obronku zasedenega gozda pri vasi Kalamečki sedem in tridesetletnega ruskega plemiča. Smrtonosna svinčenka je zadela rusko literaturo naravnost v srce, kajti plemič, ki ga je bila usmrtila, je bil Aleksander Puškin, pesnik Evgenija Onjeginja. Neumljiva usoda je po roki slučajnega človeka ukičila pomembno in bogato življenje dozorelega moža, ni pa mogla uničiti njegovega velikega dela.

Usoda je vodila Aleksandra Puškina kljub njegovi kratki življenjski dobi na vse višine in v vse temne globine človeškega življenja. V njegovih žilah se je atrnila stara slovanaka kri njegovega očeta z nemirno in plametečo krvjo njegove afriške matere — Puškin sam je pripovedoval zgodbo o svojem pradedu Ibrahimu Hanibalu, orjaškem zamorcu Petra Velikega — in iz tega redkega dotika dveh temperamentov, iz tega trenutnega sovzročja dveh tujih zvonov se je rodila v pesniku lastna, nova harmonija...

Ze v Carakem selu so obdruževali učitelji neugnan temperament in pesniški jezik dvanaestletnega dečka, in ko je šestnajstim letom prednal v prirodnosti Djerzavina svojo pesnitev "Spomin na Carako selo," se je sivi nestor ruske literature razjokal od ganjenosti. Pomnilo je vstal s svojega stola, se priklonil pred dečkom in ga hotel objeti. Toda Puškin je pobeignil in se skril v temnem prostoru ter ga niso mogli izlediti vsi noč. Ko je Aleasov čez pol leta pose- til Djerzavina, je ta priznal: Ne pišem več. Moj čas je minul. Prišel je drugi Djerzavin in ta je Puškin.

Z osemnajstim letom je stopil Puškin kot uradni in službo zunanega ministrstva. Na zunanaj je živl življenje mladega ruskega plemiča, častil Baha in Venero, toda v njegovi duši je vrelo navdušenje za lepoto, resnico in svobodo. Takrat je napisal svoje prvo večje delo in sam Zukovskij mu je poslal svojo sliko s besedami: učencu zmagovalcu premagani učitelji. Soneti, epigrami, ode so razširile Puškinovo ime po vsej Rusiji. Preganjen bojevnikom za svobodo je zaklical: Vase verige bodo padle, bratje vam bodo vrnili vaše meče in svoboda vas bo sprejela.

Prešlo mu je izgnanstvo v Sibirijo. Močni prijatelji so ga sicer rešili pred Sibirijo, toda bil je premeščen v Odeso, v pisarno nekega dobrovoljnega generala. Tu je prvič čital Byrona, ki je napravil nanj velik vtis. Pod tem vplivom je napisal "Kavkaškega jeknika" in pesem o ciganu.

Iz Odesa je bil premeščen v službo generalnega guabernatorja za Novo Rusijo v Kijajovu. Tu je preživel tri leta. Ker so prestregli neko njegovo politično pismo, so ga poslali v izgnanstvo v Mihašovskoje, kjer je nastala večina spevov Evgenija Onjeginja, komedija o carju Borisu Godunovem, pesnitev Grof Nulin in fragmenti Egiptskih noč.

Z nastopom vlade carja Nikolaja I. je prišla tudi za Puškina nova doba. Car je uslišal njegovo ponižno prošnjo za pomilostitev. Poslal je ponj in ukazal, naj ga pripeljejo v Moskvo. Puškin sam pripoveduje takole: Polnega popotnega prahu so me sprejeli naravnost v carjev kabinet. Doder dan, Puškin, me je nagovoril car, ali si zadovoljen s svojim povratkom? Odgovoril sem primerno. Govoril je dolgo s menoj, potem pa je vprašal: Puškin, ali bi se bil udeležil 14. decembra, da si bil v Petrogradu? Prav gotovo, Velikanstvo — sem odgovoril — vsi moji prijatelji se udeležili sarote. Samo moja odsotnost me je rešila tega. Dovolj bedarij si že napravil — je odvrnil car — upam, da si se spametoval in da se ne bova več prepirala. Ti mi boš poslal vse, kar boš napisal, od danes naprej bom jaz sam tvoj cenzor. Zvečer je izjavil car Nikolaj: Danes sem govoril s najpametnejšim človekom v Rusiji.

V Petrogradu so sprejeli pomilostenca z velikim navdušenjem. Puškin pa je kmalu uvidel, da je podezelska samota lepša nego prazno dvorjansko življenje. Kmalu se je spri z dvorjanki in si nakopal nevarno sovražstvo grofa Benkedorfa. Kljub temu pa ni usahnili njegovega pesniškega ustvarjanja. V tem času se je oženil s lopo, toda mrlo in nepomembno Natalije Gončarovo. Dolgovi so rasti in nemir je glodal v njegovem srcu. Zdelo se je, da je zapravljal priznanje svojih čitateljev, ki so smatrali približanje nekdanjega pevca svobode carskemu dvoru za izdajstvo.

"Ah, ne buduj se — je pisal svoji mladi ženi — in ne tolaži v slabem anialu mojih toba. Moral sem se poročiti s Teboj, sicer bi bilo vse moje življenje mučno — toda ne bi bil smel stopiti v službo, in kar je še hušje, ne bi se bil smel zaplesti v denarne obveznosti. Sedaj me

(Daje na 2. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

ZAGOVORNIKI PUNIŠE RAČIČA GOVORE...

(Izvirno.)
Beograd, 1. junija 1929.

Po petdnevnom procesu je bilo večeraj dopolne zaključeno dokazno postopanje proti Punišu Račiču in tovarišema, nakar je imel svoj govor državni pravnik, nato pa so začeli zagovorniki s svojimi govori. Samo en odvetnik je govoril od 11. dopolne do večera in bo nadaljeval s svojim govorom še danes. Zato je verjetno, da bodo trajali govori zagovornikov še par dni. Obramba si predvsem prizadeva pokazati, da je Račič ravnal v afektu, da torej umori niso bili premišljeni, po drugi strani pa skušajo dokazati, da je Račič narodni heroj od rojstva do danes. Narodnemu heroju pa vendar ne bodo sodili... Za tako rolo se je prvi posodil slovenski odvetnik dr. Zorc!

Dokazno postopanje je bilo kmalu dopolne zaključeno s prečitanjem nekaj izpovedi prič, tako med drugim tudi izpoved poslanca Pucija, ki opisuje ves dogodek in trdi, da je streljal Račič hladno in premišljeno, tako da Pucelj trdi, da je obstajal komplot in da je bil zločin dogovorjen.

Po prečitanju teh izjav je bilo dokazno postopanje pri kraju in sodniki so odšli na posvetovanje o predlogih zagovornikov, češ, da je treba še enkrat pozvati zasebna tožitelja Grandž in Pernarja, kakor tudi zahtevajo, da sodišče pokliče še nekatere priče. Sodišče je po kratkem posvetovanju vse te predloge odklonilo z motivacijo, da je iz rezultatov preiskave in poteka razprave dovolj točno razviden ves dogodek za presojo.

Državni tožnik, pravdnik Dobrivoj Nikolić je na kratko spregovoril k obtožnici: "Ker je dokazno postopanje zaključeno in so podani vsi momenti, potrebni za pravilno presojo vse zadeve, smatram odgovodite razprave in zaslišanje novih prič ki niso prišle k razpravi za nepotrebno. Sodno postopanje in potek razprave sta dokazala upravičenost podane obtožbe in tudi predlogi obrambe niso ovrgli dokaznega materiala obtožnice niti glede kvalifikacije dejanja niti glede kazenske odgovornosti obtožencev. Zato smatram, da obstajajo vse dejanja nasteta v tožbi tako, kakor so naslikana in tudi četrti dejanje je smatrati glede na mišljenje sanitetnega sveta izvršeno. Zaradi tega vztrajam v celoti pri svoji obtožbi in prošim člane sodišča, da izrečejo kazeno v smislu predloga v obtožnici."

Predsednik sodišča je nato odredil kratek odmor in se je razprava ob 9.15 nadaljevala. Začeli so govori zagovornikov. Odvetniki so se že dogovorili med seboj o vrstnem redu, kako bodo govorili, in je tako kot prvi kot gori povdarjamo, govoril beograjski odvetnik dr. Vinko Zorc, ki je rodom Slovenec. Začel je svoj govor v slovenščini in ga nadaljeval v srbsčini, končal pa je spet v slovenščini. Vsekar je obstojala na gotovi strani želja, da sodelujejo med Račičevimi zagovorniki tako srbski, hrvaški kakor tudi slovenski odvetniki, kar naj bi državi in inozemstvu služilo kot dokaz, da vsi trije narodi branijo Punišo Račiča. In vsi tri odvetniki so se javili — "prosto-voljno"... Tudi Zorc je eden tistih, ki so se javili "prosto-voljno" za Račičeve zagovornike. Razumel je svojo vlogo, pa je začel govor v slovenščini, ga nadaljeval srbsko in končal spet v svojem ljubem materinskem jeziku.

Dr. Zorc v svojem govoru povdarja, da je bil Račič vzgojen tako, da je smatral za največjo dobroto — čast. In ko mu je Pernar žalil to čast, ga je to seveda napravilo nepremišljeno in je zgrabil, moral zgrabiti za revolver. In Pernar je poznal Račičev značaj, temperament, ki se rad vname. In Zorc se povzpne do trditve, da je treba iskati vzroka nesreče v postopanju dr. Pernarja, ki ni maral preprečiti nesreče. Končal pa je svoj govor: "Slove-

Najdeni zakladi.

Ljubljana, 31. maja 1929.

Pod Krimom so dvignili prvi zaklad — "šac." Franc Bezlaj, posestnik v Vrbljanah, je sklenil izkopati si in zgraditi novo klet. Začel je kopati in podirati stare zidove. Med kopanjem so našli na lonce, na ne-naveden lonce. Seveda se ga ni hotel odpirati. Previdno in varno so ga vlekli na dan, dvigali ga in čutili so, da je precej težak. Ko so ga odprli, so našli v njem na svoje veliko začudenje — srebrni denar, ki ga ni nihče poznal.

Ko so zaklad natančneje pregledali in prešteli, so našli 43 velikih, starih srebrnikov iz druge polovice 17. stoletja, to je iz časov neposredno po 30-letni vojni. Srebrni novci so stari torej do 270 let. Verjetno je, da je kdo zakopal in skrnil denar v svoji kleti pred tolpami razbojnikov, ki se jih je v onih povojnih in razvijanih časih polno klatilo po naših krajih. Predno je mogel svoj zaklad zopet dvigniti, je mogel moral begati ali pa je umrl. Svojo skrivnost zaklada pa je odnesel s sabo na oni svet. Dedič tega zaklada — ki je za takrat pomenila veliko bogastvo — je postal zdaj g. Franc Bezlaj. Danes pa bo do imeli ti novi veliko vrednost le za muzej, kot zgodovinska redkost.

Istočasno poročajo iz Slavonije, da je tam nekdo blizu Osijeka našel pri preizidavanju svoje hiše mnogo starih novcev, ki so namenjeni zdaj za muzej ali za ljubitelje starih.

Proslava 100-letnice Račkoga.

Zagreb, 1. junija 1929.

Za danes in jutri bo Jugoslavanska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu svečano proslavila 100-letnico Franja Račkoga, prvega predsednika Jugoslavanske akademije. Danes ob 9. dopolne se bodo zbrali tuji delegati in akademiki v palači akademije, od 10. bo maša, popoldne pa bodo posetili grob Račkoga na Mirogovju, zvečer je svečana predstava v gledališču, po predstavi pa slovesna večerja, ki jo priredi akademija.

V nedeljo, jutri ob 10. bo svečana seja, ki jo bo otvoril pokrovitelj Jugoslavanske akademije znanosti in umetnosti nadškof dr. Bauer. O Račkem kot prvem predsedniku akademije bo govoril Slovenec Avgust Mušič, o Račkem kot zgodovinarju bo govoril Šišić, o jugoslavanski misli Račkoga bo govoril Slobodan Jovanović, predsednik Srbske kraljevske akademije.

Popoldne priredi delegatom banket nadškof Bauer. Svojo udeležbo na tej proslavi so zagotovili mnogi znatnostni in inozemstva kakor iz vse naše države. Iz Češke, Poljske, Bolgarske bodo prišli delegacije, iz vseh mest Jugoslavije. Slovensko matice bo zastopal dr. Izidor Cankar, iz Maribora bosta na navzosa Josip Tomlinšek in Franjo Baš. Tudi iz Dalmacije pride mgr. Bulić, arheolog iz Splita. Oblasti in vlada kakor tudi kralj bodo poslali svoje zastopnike.

Inozemci na dalmatinski rivjeri. — Dalmatinska obala je postala zadnje dni mnogo obiskovana. Neprestano prihajajo izletniki, tako posamezni kakor v skupinah. Pred dvema dnevi so dospeli na Sušak akavtje iz Monakovega ter so odpotovali dalje po Dalmaciji. Preko Reke je došla skupina 50 turistov iz Dunaja, ki je takoj odpotovala na Rab, kjer bo ostala dalje časa. V Kotoru je te dni sprejelo turistično društvo "Jadranski fjord" člane angleškega planinskega društva iz Londona, ki nameravajo napraviti več izletov na naše obmorske gore. Angleški planinci taborijo v Štoreh, ki so jih razpeli blizu Cetinja.

Iz Amerike pa sta dospela v Kotor na luksuzni jahti "Saynara" dva milijonarja Sarz Anderson in Fred Stone, ki nameravata iz Kotorja prirediti več izletov v bližnje okolice in v Črno goro. — Šibenik pa je 29. sprejel v svojo luko ameriško luksuzno jahto "Naurmahal," ki ima 43 mošt posadke in s katero se je pripeljal — 9 ameriških bogatašev. Ogledali so si okolice in odpotovali dalje po Dalmaciji. Kdor more...

Proletarska solidarnost.

Ljubljana, 2. junija 1929.

V soboto 1. junija so se pripelje v Ljubljano na obisk vele-sejma članice Zveze delavskih tena iz Save (Jesenice) s svojimi otrogli. Ob tej priliki je Zveza priredila zvečer v Šiški v Zadržnem domu v Zibertovi ulici čajanko s recitacijami. Deca je deklamirala pesmi Culkovske, Vuka, Klopčiča in dve Molekovi in sicer: "Boleči spomini" in pa njegovo zadržno "Mi val," ki je žela mnogo priznanja še po svojevratni interpretaciji. Docij je en sam deklamiral: "Jaz sam — nič" so potem povzeli vsi otroci naslednji verz: "Mi vsi — moč," kar je dajale deklamirali večje življenje in krepost, ki je z zadnjim verzom v kolektivni deklamaciji učinkovala kot udarec. (Ob tej priliki naj omenimo še, da so Molkovi dramo "Ius primae noctis" igrali v maju nekje na Stajerskem). Večer je bil zelo animiran in lep dokaz proletarske solidarnosti.

RAZNE VESTI

PROPAGANDA TRUSTA ELEKTRIKE.

Časopisi dobivajo podporo od trusta.

Washington, D. C. — Pri zaslišanju pred zvezno obrtno komisijo, ki preiskuje že več mesecev propagando elektriskega trusta, je prišlo na dan, da je bil W. Logan Martin, pravni svetovalec za Alabama Power Co., glavni finančni podpornik listu "Mobile Press" in nekaterim drugim v južnih mestih. Omenjeni list je bil orodje trusta in je propagiral za njegove interese pod krinko neodvisnega časopisa, da tako prepleti javnost. "Mobile Press" je prejel od elektriskega trusta vsoto \$50.000, kot so izpovedale priče pred zvezno obrtno komisijo pri zaslišanju.

Alabama Power Co. kontrolira večino naprav za proizvodnjo in distribucijo električne sile v južnih državah. Potem subvencije časopisov v teh državah se ji je posredilo, da se skoraj vse javnopolitistične naprave prišle pod trustovo kontrolo.

Slavka sladoledarskih delavcev.

Chicago. — Pravkar organizirana unija sladoledarskih delavcev, Ice Cream Workers' Union, ki je pridružena splošni uniji sladoledarjev in ima četrter Ameriške delavske federacije, je napovedala stavko za 1. julija. Lastniki sladoledne nočejo priznati nove unije. V Chicagu je trideset tovarn za izdelovanje sladoleda in delavci producirajo dnevno 150.000 galon sladoleda. Ako bo stavka popolna, bodo Cikažani baš na praznik 4. julija brez sladoleda.

Dva zamorca elektrokutirana.

Chicago. — V novi čikaški okrajni ječi, ki je "najboljša na svetu", je bila v noči od četrtka na petek prva in dvojna eksekucija na elektrinem stolu. Dva zamorca, kriva roparskega umora, sta imela to čast. Seriof rabej je spustil v njiju 2300 voltov elektrike — in to je za dostoval, da sta odšla v nebesa.

Zaplemba alkohola.

Chicago. — Suhaški agentje so v četrtok navallili na poslopje 2021 W. Kinzie st., kjer so zaplenili velik zganjaraki hotel in drugo opremo za kuhanje alkohola. V Kotoru je te dni sprejelo turistično društvo "Jadranski fjord" člane angleškega planinskega društva iz Londona, ki nameravajo napraviti več izletov na naše obmorske gore. Angleški planinci taborijo v Štoreh, ki so jih razpeli blizu Cetinja.

Šest letalcev uhitih v enem dnevu.

Chicago. — 20. junij je bil nasrečen za ameriške letake. Dva sta se ubila v Minnesoti, pri White Bear jezeru, eden v Kaliforniji in trije v Kanadi.

Poročilo napravila veliko škodo.

Springfield, O. — Vred velikih deževnih nalivov so narasle vode v tem mestu in okolici in poplavlje polja in nasebine. Škoda se ceni na več sto tisoč dolarjev.

NAROCITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

ALEKSANDER PUŠKIN.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

smatrajo za sužnja, s katerim smejo ravnati po mili volji. Laše je prenašati nemilost kakor pa zanimanje...

In potem je prišel zgodnji, smešni in strašni konec. Na dvoru so spravili Puškinovo ženo v odnosu z drznim pustolovskim francoskim plemenitašem. Pesnikov položaj na dvoru je bil o-majan in njegova z velikimi mukami znova zagotovljena eksistenca naj bi bila uničena. Puškin je pozval na dvoboj človeka, ki so ga spravljali v zvezo z njegovo ženo. In krogla tega človeka ga je zadela v srce. Vsemogočni grof Benckendorf bi bil lahko preprečil dvoboj, toda iz sovrašstva do Puškina je poslal polica — čeprav je dobro vedel za kraj dvoboja — v popolnoma drugo smer. Tako je umrl prvi pesnik ruskega naroda.

Se par besed o Puškinovem vplivu na rusko literaturo.

Pred Puškinom je bila stepla. Spržil je razvoj, ki je v veličastnem poteku pčlega pol stoletja vzpodbudil k velikemu ustvarjanju Gogola, Lermontova, Čehova, Tolstega in Dostojev-skega.

Kako je vplivala Puškinova osebnost s tragiko svojega življenja, kako odločujoče je bil vpliv Puškinove umetnosti na rusko literaturo, dokazuje splošovanje največjih ruskih mošt. Turgenjev se je globoko sklonil pred njim. Gogol ga je imenoval najčistejši izraz ruskega duha, imel Lermontova pa je postalo slavno, ko je dvaindvajsetletnik strastno zaklical: Vi pa, prevzeti občutnosti, ki obdajate prestol, obsešate bojevnike za svobodo, obsešate genije. Se vas štiti zakon in pravica mora pred vami molčati. Toda prišla bo sodba in strog sodnik vas pričakuje. Njega ne boste podkupili s zlatim cvenkom in s potoki svoje nečiste krvi ne boste oprali čiste pesnikove krvi.

Fjodor Mihajlovič Dostojev-ski je prišel l. 1880 svoj znameniti spominaki govor Puškinu z besedami: Puškin je izredna pri-kazen, pravi Gogol. Jaz dostavljam: in sicer preroka. V Puškinu je za nas vse, nas Russe, nekaj nedvomno prerokskega. Puškin je prišel v čas, ko se je prvič nekaj samospoznanju aličnega pričelo prikazovati v naši družbi, celo stoletje po reformi Petra Velikega.

In ko je Tolstoj pričel pisati pod vtiham Puškinovih fragmentov Egiptakim nočem svojo Ano Karenino, je pisal svojemu prijatelju: Kako dolgo že niste čitali Puškinove proze? Prečitate še enkrat vse Belkinove pripovedke. Jaz sem storil to te dni in Vam ne morem opisati dobrodelnega vpliva, ki ga je napravilo name to branje...

Ruski pesniški jeziki je delo Aleksandra Puškina, ki je podaril svojemu narodu izraz vsega lepega in dobrega. — ("Z. in S.")

Iz zgodovine kvart. Današnje kvarte segajo kakih pet sto let nazaj, in sicer so baje prvi z njimi igrali Francozi kaknega pol stoletja pred odkritjem Amerike. Po drugi domnevi je bilo kvartanje ena izmed prvih zabav narodov Daljnega vzhoda, od tam pa so jo karavane prinele v zapadne dežele. Imena starih vrat kvart so v posameznih deželah različna. Indijci so na primer svoje oznake vzeli iz živalstva in imenujejo posamezne kvarte gose, ptice, kamele in konje. — Slike starih skupin kvart izvirajo iz raznih slojev duhovske družbe. Srce je znak duhovske družbe, kar pa je najbrže nastalo iz vlabega tolmačenja francoske besede. Pika znači vojaka: beseda izvira iz španskega, kjer pomeni "meč". Križi so simboli poljedelca, a kar (angleško "diamond" — diamant) je veljal za simbol trgovcev in sploh bogastva: Te razlike, ki temelje na ureditvi družabnih razredov, so kažejo tudi v posameznih skupinah kvart, ki imajo vsaka po enega kralja, kraljico in fanta.

Nabeudni trgovci.

— Mrcina, kaj naj počnem zdaj z Napoleonomv kipom, ki si mu odliči roko? — Iskajte mu še oko, pa ga boste lahko prodali za kip admirala Nelsona.

Slovenska Narodna
Ustanovljena 6. aprila 1904

Podporna Jednota
Inkorp. 17. junija 1907
v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODBOR:
Predsednik Vincent Cankar; podpredsednik Andrew Vidich, R.F.D. 1, Box 163, Johnston, Pa.; gl. tajnik Blas Novak; tajnik bolniškega oddelka Lovren Gradicki; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jozo Zvertnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni nadzornik Dr. F. J. Kern, 6223 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODBOR:
Frank Samrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alech, 1124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 1627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBOR:
John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trébl, Box 22, Strawn, Pa.; Tony Shragal, R.F.D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podhaj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Šular, Box 27, Arma, Kans.

BOLNIŠKI ODBOR:
OSREDNJE OKROŽJE: Lovren Gradicki, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R.F.D. 2, Box 120, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1189 E. 78th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Balch, R.R. 1, Box 88, Pittsburg, Kans.; Jugospad: Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn.; za sev. zap.: John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Frank Zajc, predsednik, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill.; Ladislav Medvedek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Ernst, 535 So. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Združitelni odbor:

Frank Vidmar, predsednik, 1245 S. 55th St., Chicago, Ill.; John Oha, 2425 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Geshel, 405 N. Walnut, Colorado Springs, Colo.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. odbornika, so nasloveni: Predsedništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki so tišče gl. izvrševalnega odbora in jednote vohbe so naslovi: Tajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S.N.P.J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prilohe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošiljate Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornji.

Vsi priizvi se gl. porotni odbor so naj pošiljajo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nasmunila, oglaš, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednota, naj pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

POROČILA GLAVNIH ODBORNIKOV

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Odgovor na ta poziv sem dobil od tu navedenih organizacij in Vam s tem opšem na kratko njih mnenje. Pisma imam na raspolago in se iste lahko prečita, ako zbornica tako želi. Pismo od Sjedinenega Saveza Sbrobran-Sloga. — Pišejo, da se nam iskreno zahvalijo in da so vzeli pismo na znanje, ter da nam bodo ali na roko; zastopnikov niso izvolili.

Srbski Savez "Sveana Sbradija" pospravlja našo akcijo, ter so odborniki mnenja, da se morajo srbske organizacije najprvo združiti v eno; slov. in hrvatske ravno tako, in se le potem v eno veliko jugoslovansko organizacijo.

Srbski Savez "Sloboda" odgovarja, da amatrajo, da je potrebno, da se najprej združijo vse srbske, vse hrvatske, vse slovenske in šele potem vse v eno.

"Slovenako Hrvatska Zveza" odgovarja, da bi iz različnih vzrokov radi znali, katere organizacije so se odzvale in pišejo, da je sklep njihove letne seje, da pošljejo zastopnika, ako bo zastopanih zadostno število drugih organizacij.

Jugoslovanska podporna zveza "Sloga" naznanja, da je poziv bil predložen gl. odboru in so sklenili, da se vame na znanje, ter da bodo gledali, da naše pismo pride v pretres na prihodnji konvenciji.

Pismo od Hrvatske Bratske Zajednice omenja, da so naš poziv enoglasno sprejeli ter izvolili tri člane v tozadevni odbor.

Bratje in sestre, iz teh odgovorov lahko sodite, kako daleč smo se od združitve vseh jugoslovanskih podpornih organizacij v eno. Seveda stvar je izvedljiva in smelo rečem, da za obstanek naših organizacij v gospodarskem oziru bo združenje odina rešitev, ker v združenju je tudi gospodarska moč. Pismo od Srbskega Saveza "Sloboda" je po mojem mišljenju na mestu. Pravi, da se bodo morale najprvo združiti srbske skupaj, slovenske skupaj in hrvatske skupaj, potem še le vse tri v eno veliko organizacijo. Torej iz prejšimenovanih pisem vidimo, da se je v resnici odzvala našemu pozivu le Hrvatska Bratska Zajednica, ki je takoj izvolila tudi odbor, da zastopa zajednico na združitveni konferenci. Ko je br. Olip to izvedel, se je odločil, da se konferenca priklči. Takega mnenja sem bil tudi jaz, in sem takoj pisal bratu Šoliću, gl. tajniku H.B.Z., da je konferenca zasedaj preklicana, ker se druge organizacije niso odzvale. Ravnotako sem naznanil br. Geshelu, tretjemu članu našega združenega odbora, ki se je pa v tistem času preselil in pismo je prišlo nazaj meni v roke. To omenim zato, ker se je brat Geshel pritožoval, da združitveni odbor dela brez njegove vednosti, kar pa ne odgovarja resnici. Ni nam sporočila novega naslova in je njegova krivda, če ni dobil obvestila. Na eni seji gl. odbora je na to sklenili, da bo vseno sklical združitveno konferenco z Hrvatsko Bratsko Zajednico. Kaj se je izvršilo, mi ni znano, toliko pa znam, da s preklicanjem konference smo prihranili nekaj denarja.

Znano Vam je, da je 8. redna konvencija sprejela tako zvano združitveno pogodbo. Ta pogodba je imela služiti pri združenju Slovenske svobodnodimialne podporne zveze s S.N.P.J.

Konvencija S.S.P.Z. je minulo leto odglasovala s dve tretjinsko večino proti združitvi in s tem zavrgla pogodbo.

Kar se tiče dolžnosti sem prepričan, da je ta odbor izvršil vse naloge, katere mu jih je naložila konvencija in kar se je v danih razmerah dalo izvršiti. Toliko glede spodobnosti.

Glede združitvene ideje same pa omenim, da nisem proti združenju, nisem bil in tudi ne bom, če ravno so se izrazili gotovi elementi da sem. Sem pa proti, da bi S.N.P.J. še v naprej volila združitveni odbor, ker ta posel lahko boljše odpravlja gl. izvrševalni odbor.

Z bratskim pozdravom
Frank Vidmar, predsednik združitvenega odbora.

Dva dečka utonila.

Chicago. — Walter Kennedy, star 17 let, je v sredo utonil, ko je ribaril na pomolu v Jackson parku ter je pri tem zgubil ravnotežje in padel v vodo. Isti dan je utonil v jezeru blizu Lincoln parka trinajstletni George Basile, 1532 Newport ave.

Nesreče v industriji.

New York, N. Y. — V mesecu maju je zopet 173 delavcev izgubilo svoje življenje pri delu. Eno nesrečo, pri kateri so stiri delavci izgubili življenje, je povzročil jekleni tram, ki je zaladel odler, na katerem so delali delavci.

Milan Pugalj:

PREBUJENJE

1.

Peter Sraško je pošni uradnik. Star je okoli štiridesetih let, velik je, suh, podvržen pljučnim boleznim, plešast in miroljub. Njegov obraz je podolgovat, nos močan, koščen in ozek, obrvi redke, oči vodene in majhne. Brijne se jako neredno. Brki pod nosom so enkrat krajši, enkrat daljši, iz lica in brade pa vedno štrle redke in debele rdečkaste kocine. Kadar se nasmeje, raztegne brezkrvne ustne na levo stran navzdol, levo oko se mu razširi in desno stisne. S tako spačenim obrazom včasih dolgo posluša ali tudi čita cele strani.

Nocoj čita. Sedi, kakor je njegova navada, v kuhinji, pred njim na mizi je razgrnjen "Slovenski Narod" in po njem se vrste članki z debelimi črkami, ki so sama veleizdajstva. Sraškoev obraz je daljši in daljši. Žena, ki aloni ob štedilniku, ga opazuje in vpraša.

— Kaj pa bereš?

Vpraša ga nemško, ker je Nemka, doma tam nekje od Gradca. S svojimi črnimi očmi, ki gledajo iz drobnih gubic, zre ostro vanj in ves njen brezbarvni in izžiti obraz pričakuje odgovora. Nemka je od pete do temena, svoje otroke vzgaja

let, fant šestnajst, manjša hčerka kakaj štiri leta. Večja, Frida, je že v službi pri pošti kakor oče. Ravnanstvo ji gre na roke, ker je odlična Nemka. Sin obiskuje nemško gimnazijo. Zna nekaj slovenskih besed, pa se sramuje govoriti. Mala Mimi klepeče vse križem: nekaj slovenskega, nekaj nemškega, kakor kaj ujamne na cesti ali doma. Sin je vajan praviti zvečer o nemških junastvih. Zlasti pripoveduje rad, kako se je podrla Rusija. Če odpre človek zemljevid Evrope z gornjo platjo Azije, ne vidi skoro nič drugega nego Rusija. Kar nesejo, oči sama Rusija. Druge države izginejo pred to zaplato. Toda klečnila je, Rusija je na tleh. Frida govori rada o slovenskih uradnikih. Kadar jih pogleda, se ji zide pijani. Nezmislno so, nerodni, na vseh koncih in krajih štrli iz njih kmet, robot in neotesan. Dobro vedo, kaj ona o njih misli in da jih prezira. Sovražijo jo krvavo, o tem je uverjena. Toda šef je Nemec in na njeni strani. Kadar gre mimo njene mize, je nikoli ne prezre. Nasmeje se in jo vpraša: Kako vam je, gospodična Frida?

— Jim bo že dal Viljem, pravi žena in gleda ostro, jim je že dal, pa jim bo še. Za enkrat nas Slovani še ne uženejo.

Mož pripoveduje o dogodkih na laškem bojišču. Ofsenziva, avstrijska namreč, ponesrečena. Protiofsenziva uspešna. V Belgiji gre vse nazaj. Angleški tanki predirajo vrste, kjer se prikažejo. Ženi se pojavita pod očmi na vsaki strani lica dve rdeči lisi. Njen pogled je še ostrejši. Usta odpre, da se pokaze par redkih dolgih zob, in vzdihne.

— To je kričalki list, kar imaš ti, pravi zbadljivo. To ni resno, kar je tam zapisano. Tiskajo tisto, kar si sami žele.

V kuhinjo pridejo otroci. Večja hčerka je stara sedemnajst

let, fant šestnajst, manjša hčerka kakaj štiri leta. Večja, Frida, je že v službi pri pošti kakor oče. Ravnanstvo ji gre na roke, ker je odlična Nemka. Sin obiskuje nemško gimnazijo. Zna nekaj slovenskih besed, pa se sramuje govoriti. Mala Mimi klepeče vse križem: nekaj slovenskega, nekaj nemškega, kakor kaj ujamne na cesti ali doma. Sin je vajan praviti zvečer o nemških junastvih. Zlasti pripoveduje rad, kako se je podrla Rusija. Če odpre človek zemljevid Evrope z gornjo platjo Azije, ne vidi skoro nič drugega nego Rusija. Kar nesejo, oči sama Rusija. Druge države izginejo pred to zaplato. Toda klečnila je, Rusija je na tleh. Frida govori rada o slovenskih uradnikih. Kadar jih pogleda, se ji zide pijani. Nezmislno so, nerodni, na vseh koncih in krajih štrli iz njih kmet, robot in neotesan. Dobro vedo, kaj ona o njih misli in da jih prezira. Sovražijo jo krvavo, o tem je uverjena. Toda šef je Nemec in na njeni strani. Kadar gre mimo njene mize, je nikoli ne prezre. Nasmeje se in jo vpraša: Kako vam je, gospodična Frida?

Nocoj ne govori ne sin, ne hči. Samo mala Mimi čelja nekaj po slovensko, nekaj po nemško. Mater vleče za krilo in kliče:

— Živela Srbija!

tukaj v bližini, v Kozljevi hiši. Hitro po zdravniku! Jaz ga plačam, eva denarja!"

Izvekel je iz žepa denar in ga pokazal redarju. Bil je silno presunjen. Redarji so bili veseli, da so izvedeli, kdo je ponesrečenec. Razkolkov je povedal tudi svoje ime, dal svoj naslov in prigovarjal na vso moč, kakor bi šlo za njegovega lastnega očeta, naj prenese nezvestnega Marmeladova čimprej v njegovo stanovanje.

Sicer pa je bila stvar jasna in njegova želja opravičena: pomoč je bila tako gotovo bližja. Ranjenca so dvignili in odnesli; našlo se je nekaj ljudi, ki so pomagali. Kozljeva hiša je bila trideset korakov dalje. Razkolkov je šel zadaj, držal ranjenca previdno za glavo in kazal pot.

"Semkaj, semkaj! Po stopnicah ga treba nesti z glavo naprej; obrnite ga. Tako! Plačam vam, hvalen vam bom," je hitel govoriti.

Katarina Ivanovna je bila ravnokar, kakor vselej, kadar je imela pristoje, začela hoditi semintja po svoji mali sobici, od okna do peči in nazaj, pritiskaje si roke križem na prsi, kašljaše in govorila sama s seboj. V zadnjem času se je začela vedno čedalje in vedno več razgovarjati s svojo starejšo hčerjo, desetletno Poljico, ki sicer mnogočesa ni razumela, a je vedela prav dobro, da je materi potrebna, in ji je zatorej povsod sledila s svojimi velikimi, umnimi očmi in se na vso moč pretvarjala, kakor da jo razume popolnoma. Tistikrat je Poljica slačila malega brata, ki mu je bilo ves dan slabo, da bi ga spravila spat. Deček je čakal, kdaj mu premeni srajco, ki so jo imeli čez noč oprati in sedel molče in s resnobnim obrazom ravno in nepremično na stolu; nočice je iztezal naprej in jih stiskal drugo k drugi, pete skupaj in prste narazen. Poslušal je materin pogovor s sestro, napenjaše ustnice in široko odpiraje oči, nepremično in prav tako, kakor sedijo vsi pridni dečki, kadar jih razpravljajo, preden jih položijo spat. Deklica, ki je bila še manjša od njega, je stala pri zavesi in čakala, da pridejo tudi njene cunje na vrsto. Vrata na stopnice so bila odprta, da so mogli prebivalci vsaj nekoliko lažje prenašati oblake tobakovnega dima, ki so se valili iz drugih sob in silili Katarino Ivanovno, da je od časa do časa mučno pokajljevala. Uboga jetična žena je bila ta teden še bolj shujšala in rdeče lise na njenih licih so plamenile še očitnejše nego prej.

"Ti ne verjameš, ti si ne moreš predstaviti, Poljica," je govorila, izprehajaje se po sobi, "kako veselo in udobno smo živeli pri tvojem papanu in kako je ta pijanec pogubil mene in bo pogubil nas vse! Papa je bil državni polkovnik in že malodane guverner; manjkala mu je le še ena stopnja, tako da so vsi hodili k njemu, rekoč: 'Mi vas smatramo že itak za svojega guvernerja, Ivan Mihajlič.' Kako sem — khei! — ko sem — khekhe! — o trikrat proklete življenje!" je vzkliknila, izpljunila mokroto in se zagrabila za prsi. "Ko sem — ah, ko me je na poslednjem pleasu — pri plemiškem maršalu videla kneginja Brezemeljina — ki me je potem blagoslovila, ko sem se možila s tvojim papanom, Poljica — je takoj vprašala: 'Ali ni to ona ljubezna deklica, ki je plešala s šalom na sklepih slavnosti v zavodu?' ... Tole luknjico moraš zašiti; zakaj ne vzameš takoj igle in ne popravíš, ko veš, da se bo jutri — khei! jutri — khekhe! — še bolj razpatalo!" je kričnila bolestno. — "Takrat je bil ravnokar došel iz Petrograda dvorski plemič knez Ščegoljski — ki je plešal s menoj mazurko in me je hotel priti nato še drugi dan zasnobiti; toda jaz sem se mu vljudno zahvalila, rekoč, da nosim že davno drugega v svojem srcu.

(Dalje prihodnjik.)

— Fej, pravi mati nemško, kakšne izpridene pobaline si pa spet danes poslušala? Tega, Mimi, ne smeš ponoviti nikoli več. Kakor te imam rada, te bom pretepla, če te še kdaj slišim. Ti govori samo to, kar čuješ menš.

— Živela Jugoslavija — zakliče Mimi uporno in zacepeta.

— Molči! se obregne jezno mati in ji potegne predpasnik iz rok.

— Da, da, kima zamisljeno sin, sede za mizo in gleda debele naslove po "Narodu". Njegov koščen, podolgovati obraz je tak kakor vedno. Samo oči so nekoliko trudnejše in ravnokotno kretnje. Podpre glavo, svedra s prsti črne lase in govori bolj sam sebi kakor drugim.

— Zda bo pa nekaj novega na svetu. Jugoslavija, Jugoslavija. Kraljestvo, republika — ali kaj?

Vzdahne, preloži glavo v drugo roko in reče materi: Počasi bo treba pospraviti.

— Kaj še, vzklikne Frida. Ali si tako neumen, da verjameš tem čenčam? Mi, Nemci, smo hoteli samo vedeti, kakšni so ti naši Slovenci. To vse skupaj so le limanice. Zda jih imamo v pesteh. Ne boj se, služili so, kar jih čaka: vislice. Zameje se suho, pikro, brez čustva in oče zakalja.

— No, no, pravi. Gospodičnam ne pristojajo take besede.

— Molči, Frida, pravi mati in da ji veliko belo skledo sem, da stresem vanjo krompir. Pomagaj mi lupiti.

— Nemčija prosil za mir, bere oče počasi in prestavlja sproti na nemško.

— Pojdi, pojdi, pravi sin. Tako daleč se nismo.

— To je vse nemška spretost, se oglasi naglo Frida, ki stoji tik štedilnika in lupi krompir. Zvabili jih bodo, ujeli in posekali vse do zadnjega. Potem bo ves svet nemški. Mi bomo gospodarji vse zemlje. Ajs, kako je vroč!

Debel krompir ji pade na tla in se razletel po rumenih ploščicah.

— Neroda, jo kara mati. Zda drži krompir in pušči politiko!

Oče vstane, vtakne roke v žep in prične hoditi po kuhinji.

— Da, da, pravi in si globoko oddahne. Pred pragom so novi časi. Lahko se v par dneh vse izprevrže. Tisti, ki niso bili nič, bodo na vrhu, tisti, ki so bili vse, bodo na dnu. Mi pa moramo misliti tudi nekoliko nase.

Ustavi se pred ženo in jo gleda mirno, stvarno, udrth prsi in z rokami v žepih.

— Le vse premislimo, le vse premislimo.

— Če bi res prišlo drugače, pravi žena, potem bi se mi takoj izselili.

— Če bo še čas, odgovori Sraško počasi in ponovi. Če bo še čas. Kaj pa veš?

— Ti, se šali Frida, pojdeš z nami. Sicer čitaš "Slovenski Narod", toda naj bo!

— Frida, ti si gos, reče sin ogorčeno. Drži enkrat svoj jezik za umetniški sobni.

— Nesramnež, sikne Frida in kima jezno očetu, ki ji maha z roko, naj molči.

Mati zgane obe rami naenkrat in gleda krompir, ki ga ravno lupi. Sraško hodi spet po kuhinji in premišlja. Spominja se vsega od kraja. Kako se je pred dvajsetimi leti seznanil s svojo sedanjo ženo, kako so ga prestavljali sem in tja in kako je vsemu dal, da je šlo svojo pot. Skrbel je sump za denar in za tistega je štrvolup vaak dan osem ur, ki jih je predsedel v pisarni. V tem je videl vso svojo dolžnost. Vse drugo je bilo posvečeno udobnosti in lenosti.

2.

Drugi dan po službi je šel Sraško k svoji materi. Ob šestih, ko so iztekle urne ure, je bilo še popolnoma temno. Ulice in ceste, ki so kazale lice dolgotrajne vojake, so bile mračne in blatne, trotoarji razdrti, kandelabri ga svetilke uviti ali odlomljeni, svetilke po njih še davno razbite.

Srečaval je mpake, vračajoč se s dela in stanujoč na drugem koncu mesta, in ženske, ki so skrbne in revne tekale po mestu, da dobe kakršnekoli hrane za lačne otroke in mape.

Njegova mati je stanovala v predmestju. V sobi je imela še vso staro rodbinsko ropotijo, ki jo je vozila s seboj, koder je hodila. Na omari je stalo več križev, sveti Anton, Lurika Mati božja, po stenah so visele same svete slike razne velikosti, a ob vratih rožni venec z debelimi črnimi in rjavimi jagodami. Po hištvu je bilo staro in zanimivo.

Ko je vstopil, je sedela mati pri mizi in čitala iz debele, rdeče obrobljene mašne knjige. Luč je stala tik nje, bila je tista davna petrolejka z belim senčnikom, ob kateri se je učil Sraško še kot dijak.

— Dober večer, mati, jo je pozdravil.

(Dalje prihodnjik.)

Cena listu Prosveta

po 1. juliju 1929 je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00
1 tednik in 4.80
2 tednika in 3.60
3 tedniki in 2.40

Za Cicero in Chicago je.....\$7.50

1 tednik in 6.30
2 tednika in 5.10
3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane.....\$1.20

Tednik v Evropo stane 1.70

Poština za tednik v Evropo 50

Mladinski list stane.....\$1.20

Ml. list v Evropo stane..... 1.50

Cena oglašom po dogovoru.

ZAHVALA

Dne 16. junija t. l. so nas posetili naši prijatelji iz Chicago, Ill., in so me iznenadili z veliko varto \$119.65 (sto devetnajet dolarjev in petinast deset centov), katero so nabrali med seboj in pri drugih naših prijateljih in staneh za mojega brata Franc Groharja, kateremu je v starem kraju v Vincarjih pri Škofji Loki, dne 2. maja 1929, požar upepelil vso gospodarsko poslopje, ostrova moja rojstna hiša. Do solz sem bil ginjen za tako požrtvovalnost nabiralev in darovalcev, ozir. naših prijateljev in znancev, ter se vsem skupaj iskreno in lepo zahvaljujem za njih dobro delo, ki ne bo nikdar pozabljeno. Darovali so: po \$20: Mr. in Mrs. Peter A. Urbanec; po \$10: Mr. in Mrs. Ciril A. Pichman, Mr. in Mrs. John R. Pichman, Mr. in Mrs. Frank L. Pichman, Mr. in Mrs. Lovrene M. Pichman; po \$5: Mr. in Mrs. Ferd. M. Matjašič, Mr. in Mrs. Frank P. Margolle, Mr. in Mrs. John A. Turk, Mr. in Mrs. John M. Košir, Mr. in Mrs. Peter K. Bernik; po \$3: Mr. in Mrs. Frank A. Borsnik, Mr. in Mrs. Jakob J. Udir, Vinc Bartlett Inc.; po \$2: Miss Jennie Guber, Mr. in Mrs. Lovrene M. Verbek, Mr. in Mrs. John Modrijan; po \$1: Mr. Wm. B. Lavrich, Mr. in Mrs. Martin Lavrich, Mr. in Mrs. Anton Wencel, Mr. in Mrs. Frank Grill, Mr. in Mrs. Nick Kekich, Mr. in Mrs. P. Pinter, Mr. in Mrs. Frank M. Kobal, Mr. Joseph Ziberle, Mr. in Mrs. Jos. Fajfar, Mr. in Mrs. Jos. Krančar, Mr. in Mrs. Louis Kerin, Mr. in Mrs. Fany Medzovec, Miss Helen Vilič, Miss Mary Steffe, Miss Johana Bučar; po \$0.50: Fany Prosen, Angela Tich, Agnes Jurečič, Kristina Turpin, Jofefa Kodavar; po \$0.25: Paula Brown, Anna Grile, Frances Vider, Minka Aleš in Josephine Japich. Po \$0.20: Mary Ausin, Mary Udovich, Mary Jelinič; po \$0.15: Mary Sifrar Vincencija Jurman. Skupaj je bilo nabranega \$119.65. Nabirali so: Ciril Pichman,

John Pichman in Mary Matjašich. Če je katero ime izpuščeno, prosim, naj me opomni, da se popravi. Se enkrat najlepša hvala vsem in za vsak najmanjši dar bude njemu dobrodošel. Posebno hvala pa Cirilu in Johnu Pichmanu, ki sta zanimala tako dobro delo. — Mr. in Mrs. Anton P. Grohar, 916 Wadsworth Ave., Waukegan, Ill. — (Adv.)

SEST DNI PREKO OCEANA
Nabirajete in nabijte spredaj pot na potovanje na evropskih parnikih.
PARIS, 25. junija - 12. julija
(Ob polnoči)
FRANCE, 1. julija - 19. julija
(P. M.) (Ob polnoči)
Ile de France, 5. julija - 26. julija
(7 P. M.) (Ob polnoči)
Nabirajte pot po štedilni. Vselej je v posodi kabini a vsem modernim udobnost. — Pijete in slava francoske kuhinje. Izredno niska cena.
Vrhušaste kabinete, poseljenega agenta ali
FRENCH LINE
313 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

POLETJE PRIČNE
21. JUNIJA

S prihodom zgodnjega poletja dobimo vedno bolečine v želodcu. Najboljša odredba za poletje je: Driite vaša čreva odprta!

TRINERJEVO GRENKO VINO
vam pomaga vzdržati to odredbo. Ono vam očisti želodec, povrne apetit, povspeli prebavo in vi se počutite dobro. V vseh lekarnah. "Cinecine", apr. 15.—Trinerjevo grenko vino me je rešilo želodčne nerednosti. Louis Goforth."

Potovanje v Jugoslavijo

potom našega potniškega oddelka je zelo priljubljen. Skoraj vsaki dan dobivamo vprašanja iz vseh krajev Amerike, od ljudi ki nameravajo tja iti. Storitv tudi vi tako, ako nameravate obiskati domovino, tedaj ga obrnite na nas za vas posajnila.

Mi zastopamo vse parobrodne črte, in vas lahko odpravimo, kamorkoli si želite. Delamo prošnje za povratno dovoljenje "Permit" pomagamo dobiti potne liste, vizume in vse ostalo kar je v zvezi s potovanjem.

Naši zastopniki bodo skrbeli za vas in vašo priljago tekom vsega potovanja.

Mi od časa do časa oglašamo v listih imena vseh naših potnikov, ki prihajajo ali odhajajo.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIŽJH CENAH

Ta znižana cena knjig Književne Matice SNPJ.

VELJA DO 1. JULIJA 1929

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakega lahko naroči eno ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, poučne in moralni bi jih imeli v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENCİ—ta knjiga obsega 682 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednota. Knjiga vredna \$5.00—sedaj\$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—kavratna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnili, vredna \$2.00—sedaj.....50c

ZAKON BIOGENEZIJE—ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50—sedaj50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU—povest iz življenja ameriških francizkanov in doživljaji rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50—sedaj50c

KAJEDALCI—povest in slika skritega življenja slovenskih čelavcev v Ameriki, vredna \$1.75—sedaj.....50c

JIMMIE HIGGINS—zanimiva in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00—sedaj.....50c

Održite ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2887 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Prišljemo vam pošljamo svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

Knjige pošljite na naslov:
Ime..... Naslov.....
Mesto..... Država.....
Prišljemo vam pošljamo tudi naročnino za list Prosveta svoto \$.....
Člani S. N. P. J. plačajo za celo leto \$4.80, za pol leta \$2.40 in ne člani po \$6.00 celoletno \$3.00 za naročnino. (To velja izvenših Chicago, Cicero in inozemske države.)

F. M. Dostojevski:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih s epilogom.
Poslovenil Vladimir Lovčik.

"Ne maram se vtikati," je odklonil veliki hišnik. "Bogme prekanjenec! Da nima prida v mislih, to se ve; a če se vtakne v takšno stvar, se je težko iznebiti. ... Saj vem!"

"Ali bi torej šel ali ne?" je premišljal Razkolkov, ko je stal sredi trotoarja na razpotju in se oziral naokrog, kakor bi pričakoval od koga poslednje besede. A nič se ni odzvalo; vse je bilo gluho in mrtvo kakor kamenje, po katerem je stopal, mrtvo zanj, za njega edinega. ... Zda pa je razložil v daljavi dvesto korakov od sebe, tam na koncu ulice, tolpo ljudi, razgovor in vpitje. Med množico je stala kočija. Luč se je zasvetila sredi ulice. ... "Kaj je to?" Razkolkov se je obrnil na desno in krenil k množici. Orijemal se je vsake stvari in hladno se je nasmešnil ob tej zavesti, zakaj že je bil sklenil zatrdno, da pojde v policijsko pisarno, in dobro je vedel, da bo kmalu vsega konec.

VII.

Sredi ulice je stala lična gosposka kočija, zaprežena s parom ognjevitih alcev; sedel pa ni v nji nihče in kočijaž sam je bil zlezal s kozla ter je stal poleg voza; konje so držali za uzdo. ... Kroginkrog se je gnetla množica ljudstva, vsem na čelu redarji. Eden izmed njih je imel v rokah prigrizano svetilnico; sklanjal se je in svetil s njo na nekaj, kar je ležalo tik poleg koles na tlaku. Vsi so govorili, kričali in stokali; kočijaž je bil videti presenečen in je zdajpazdaj ponavljal:

"Kakšna nesreča! Moj Bog, kakšna nesreča!"

Razkolkov se je naposled prerinil do srede in zagledal predmet vsega tega hrupa in radovednosti. Na zemlji je ležal v nezvesti človek, ki so ga bili ravnokar poteptali konji. Bil je očitno slab, toda gosposki oblečen in ves v krvi. Po obrazu in po glavi mu je tekla kri; lice je imel vse razbito, odrto in razmesarjeno; videti je bilo, da poškodba ni lahka.

"Moj Bog!" je jadikoval kočijaž, "kako sem ga mogel videti! Ne rekel bi, ako bi bil konje podil, ali ako ga ne bi bil klical, toda vozil sem počasi in enakomerno. Vsi so videli, kako je bilo. Pijanec niti svede ne postavi pokonci, to je stara resnica! Zagledal sem pa, da gre preko ulice in se opoteka in malodane valja po tleh; zaklical sem mu enkrat, drugič in tretjič, in še konja sem pridržal; on pa jima je padel ravno pod noge. Ali se je vrgel nalašč, ali pa je bil močno pijan! ... Konja sta mlada in plašljiva — potegnila sta, on pa je zakričal — in to je bilo še slabše. ... Tako se je zgodila nesreča!"

"Res je tako!" se je začul iz množice glas očividca.

"Klical je, res je to, trikrat mu je zaklical", se je odzval drugi glas.

"Ravno trikrat, vsi smo slišali!" je kričnil tretji.

Sicer pa kočijaž ni bil posebno pobit in prestrašen. Videti je bilo, da je kočijaž last bogatega in odličnega lastnika, ki pričakuje kje njenega prihoda; in redarjev ni malo skrbelo, kako bi se moglo prilagoditi temu dejstvu. Poteptanca je trebalo spraviti na policijo in od onod v bolnišnico; nihče ga namreč ni poznal.

Medtem se je bil Razkolkov prerinil in se sklonil še bliže. Svetiljka je naenkrat svetlo obsijala lice nesrečnega — in spognal ga je.

"Poznam ga, poznam!" je kričnil in stopil povsem naprej. "To je bivši uradnik, titularni svetnik Marmeladov! Njegovo stanovanje je